

թիւները արգիլեցին հայոց պատմութեան, աշխարհագրութեան եւ նման զգայուն նիւթերի դասաւանդումը Պոլսի հայոց դպրոցներում, այդպիսով՝ արգիլելով նաեւ պատմական յիշողութեան բնական փոխանցումը սերնդից սերունդ: Աւելին, թուրք իշխանութիւնների կողմից Հայոց Յեղասպանութեան իրողութեան յամառ եւ յարաճուն ուրացման եւ թուրք մօտիկ անցեալի նկատմամբ ցուցաբերուած խտրական մօտեցման հետեւանքով, Թուրքիայում մոռացութեան տրուեց Հայկական Հարցը: Հայի դէմ կատարուած անարդարութեան, նոյնիսկ նրա գոյութեան մասին յիշատակումներ չեղան ո՛չ թուրք պատմութեան դասագրքերում եւ ոչ էլ հանրապետական շրջանի գեղարուեստական գրականութեան մէջ:

Քաղաքական եւ ընկերային ճնշուածութեան այս պայմաններում, Յեղասպանութիւնը վերապրած ու Թուրքիայում իր կեանքը շարունակող հայ մարդը ինչպէ՞ս է ընկալել եւ ընկալում իր ազգային ինքնութիւնը, ինչպէ՞ս է կարողացել, եթէ կարողացել է, պահել եւ դրսեւորել այդ ինքնութիւնը:

Բայց ի՞նչ է ազգային ինքնութիւն հասկացողութիւնը եւ ինչպէ՞ս բնութագրել ընդհանուր եզրով արտայայտուած Յեղասպանութիւնը վերապրած ու Թուրքիայում իր կեանքը շարունակող հայ մարդուն:

Ազգային ինքնութեան յղացքը բարդ կառոյց է, որի մէջ աւելի շեշտակի ներգործութիւն ունեն անհատի ցեղը, լեզուն, պատմութիւնը, մշակոյթը, աւանդոյթները եւ հողային պատկանելիութիւնը: Պատմութիւնը եւ մանաւանդ՝ այդ պատմութեան հաւաքական յիշողութիւնը մեկնակէտն է այս ուսումնասիրութեան, նախ՝ որովհետեւ պատմութիւնը յոյժ կարեւոր է ազգը բնորոշելու եւ